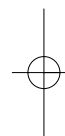
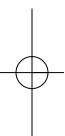
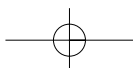

Mètode pioners

escotes
saldats

Índex

1. Descripció del jove a l'adolescència	4
1.1 Desenvolupament evolutiu en l'etapa Llops	4
1.1.1 Desenvolupament físic	5
1.1.2 Desenvolupament cognitiu	7
1.1.3 Desenvolupament de la personalitat	11
2. Objectius generals de l'etapa	17
3. Pedagogia de l'acció	26
4. El compromís	31
5. El marc social i natural	33
6. La unitat	35
7. Les activitats	38
8. Motivació i ambientació	49
9. Tradicions	51
10. El paper de l'equip de caps	53

© Escoltes Catalans, 1999

Edita: Àrea de Comunicació
d'Escoltes Catalans

Disseny de la col·lecció:
faino comunicació

Impressió:
N.B. Comunicació, s.c.c.l.

Dip. Leg.: B-

Abril de 1999

document/15

Mètode pioners

1. Descripció del jove a l'adolescència

1.1 Desenvolupament evolutiu del jove en l'adolescència

És el procés psicosocial de transició entre el món infantil i l'adult, essent, al mateix temps, preparatori per a l'estatus adult i recapitulador de la infància. Aquest procés pot ser més o menys llarg en funció de la societat i la cultura. A casa nostra aquest espai de temps cada cop té una durada superior. La joventut s'allarga cada dia més per les dificultats d'entrada al món laboral, l'allargament del període de formació... determinant algunes de les més significatives característiques socials dels joves.

Es tracta d'un procés de construcció del futur, dels valors, de la identitat, de la sexualitat, del grup,...

L'adolescència evoluciona de la mà del procés fisiològic de la pubertat, en què es produeixen tots els canvis físics i sexuals que fan arribar al cos adult. Canvis que tenen una gran importància en el desenvolupament psicològic.

La característica principal que la defineix, amb un acord important entre els diferents corrents teòrics, és la formació de la pròpia identitat, base central del període i procés adolescent.

1.1.1 Desenvolupament físic

Marcat per la pubertat (moment en què es realitzen més canvis biològics que assenyalen l'inici de l'adolescència). L'etapa suposa una metamorfosi marcada principalment per un procés hormonal.

A partir dels 11 anys el creixement físic pateix una acceleració important. Entre els 11 anys i els 16 anys es creix molt més que en els anys anteriors i posteriors. A partir dels 12 anys creix l'esquelet, la musculatura, els òrgans interns i l'aparell respiratori. El pes corporal creix en relació a l'estatura; més en els nois que en les noies.

Les noies, en la morfologia corporal, eixamplen caderes i augmenten el teixit adipós al voltant dels 15/16 anys. Els nois eixamplen les espatlles i muscullen la zona del coll, disminueixen el teixit adipós a partir dels 14/15 anys.

Indicadors de la transició a la pubertat:

Nois (dels 12-13 anys als 16-18 anys)

- Prepubertat: creixement en talla i pes, aparició dels caràcters sexuals secundaris, desenvolupament de les glàndules sexuals però sense capacitat reproductora, creixement dels testicles, pèl púbic sense pigmentar, primer canvi de veu, pèl axil·lar, bigoti.
- Pubertat, continuació de la prepubertat (color del pèl púbic, bigoti i barba, segon canvi de veu ...) es diferencien els aspectes característics de cada sexe. Primeres ejaculacions seminals.
- Postpubertat: es completa el procés de maduració: òptim desenvolupament del cos, s'estabilitza la seva morfologia, els òrgans genitals adquireixen la seva plenitud i aptitud funcional.

Noies (dels 10-11 anys als 14-16 anys)

- a) Prepubertat: arrodoniment de caderes, primer creixement del pit, pèl púbic no pigmentat, pèl axil·lar, creixement accelerat de talla i pes, canvi de veu, desenvolupament dels òrgans sexuals secundaris, segons molars (predeterminats per l'augment d'estrògens i progesterona).
- b) Pubertat: primera menstruació (menarquia), segona fase del desenvolupament dels òrgans genitals.
- c) Postpubertat desacceleració del creixement

El procés de la pubertat no es pot limitar en el temps, dependrà de diferents causes.

Les diferències en la temporalitat del procés tenen a veure amb factors genètics i ambientals (alimentació...) i poden afectar el desenvolupament psicològic dels adolescents. També cal contemplar les diferències que suposa aquesta temporalitat per al procés educatiu.

La pubertat ve donada per diverses causes:

- a) causes internes: les hormones i el sistema nerviós central amb la hipòfisi (estimula la producció d'hormones dels ovaris, els testicles i les glàndules suprarenals) i l'hipotàlem (estimula química-ment la hipòfisi i fa de regulador, activador i inhibidor).
- b) causes externes: les condicions de vida, l'alimentació i la salut; l'herència genètica i la influència ambiental; les condicions climàtiques i el desenvolupament econòmic del país, des de fa dos-cents anys als països occidentals s'ha avançat en dos anys de mitja, aproximadament, l'aparició de la pubertat. Motiu que ens ha de fer pensar en un cert avançament del procés adolescent.

1.1.2 Desenvolupament cognitiu

Pensament cognitiu abstracte.

Piaget i Inhelder plantegen que, des del voltant dels 11-12 anys i fins als 15, s'adquireix una nova organització intel·lectual, el pensament formal, que té una gran importància en els aprenentatges que realitzen els adolescents, ja que es tracta de l'estadi final del desenvolupament cognitiu i dóna pas al pensament adult.

Veurem les principals característiques del pensament formal. Hem d'entendre que, tot i que nosaltres les presentem per separat, apareixen interrelacionades, i només així tenen sentit.

- El pensament abstracte

La principal característica de les operacions formals consisteix en el progressiu desenvolupament de la capacitat d'abstracció. És el que diferencia el pensament concret de l'abstracte o formal. L'adolescent ja no es preocupa únicament per ordenar la informació provinent dels sentits; apareix la capacitat progressiva de veure totes les situacions o causes possibles d'un problema, de confrontar-les amb la realitat mitjançant l'experimentació i fer una anàlisi lògica. Gràcies a aquesta capacitat i al domini de la combinatòria podrà relacionar les diferents causes d'un efecte i no dependrà de les dades presents per tal de pensar.

- El pensament hipotètic-deductiu

L'entendem com la capacitat d'analitzar un fet i treure'n conclusions. Les abstraccions o teories prenen forma d'hipòtesi, a on s'aplica el raonament deductiu que permet veure quines són les conseqüències de les accions i comprovar el valor de totes les hipòtesis.

Això suposa un raonament que no precisa d'experimentació prèvia, es pot raonar independent del contingut del raonament. L'ús de l'anticipació permet pensar teories per dissenyar el futur.

Al principi de l'etapa es poden fer les hipòtesis però la capacitat per analitzar-les encara no està del tot desenvolupada, fet que remarca el caràcter progressiu d'adquisició del raonament deductiu.

Aquest procés es el que permet al pioner veure el món de manera diferent, i crear una pròpia escala de valors.

Podem parlar d'egocentrisme intel·lectual que fa que s'adapti el medi al seu pensament i no pas a l'inrevés, plantejant rigidesa a les idees, cercant sempre la raó i, moltes vegades, essent intolerant amb les idees de les altres persones. És fàcil tenir enfrontaments intel·lectuals arrel d'aquest fet i de la idealització que es fa de les idees i els projectes de futur.

- El caràcter proposicional

Tot el procés de pensament es representa mitjançant les paraules, amb raonaments verbals sobre els resultats, propostes de caràcter deductiu. El llenguatge és la base del pensament adolescent. Pensem sobre els objectes, el món... i les seves relacions mitjançant les paraules. És l'instrument regulador del pensament formal: podrem argumentar en funció del nivell de llenguatge, utilitzar llenguatges específics, memoritzar..., aquest ús es troba significativament relacionat amb el nivell i el tipus d'experiències educatives a què haguem pogut accedir.

- No és un pensament universal, ni uniforme ni homogeni

No apareix a tothom als 11-12 anys ni es consolida als 14-15 anys amb nivell normal d'escolarització. Cal que veiem que el pensament formal no evoluciona de manera homogènia i

universal. La majoria d'adolescents pot no desenvolupar el pensament formal fins l'edat adulta, i molts no hi arriben a fer mai. S'observen discontinuïtats entre el pensament concret i el pensament formal.

- Les tasques tenen diverses dificultats. El contingut influencia la realització, tothom té tasques més difícils d'assumir, sent major o menor motivació a l'hora de fer-les...

Si la feina no es correspon amb les aptituds i interessos de la persona aquesta pot, perfectament, resoldre-la mitjançant un pensament concret, però si s'enfronta a tasques que la motiven mostrarà un nivell de pensament formal. Les persones podem raonar formalment només en alguns temes determinats, depèn de les expectatives, la familiaritat o els coneixements previs.

- El pensament adolescent es semblant a l'adult, tot d'estudis recents demostren l'existència del pensament postformal, que inclou aspectes més socials i pragmàtics. El pensament formal no és doncs el final del desenvolupament de la intel·ligència.

- La influència dels coneixements previs

Els coneixements previs tenen molta importància. Tant poden facilitar l'adquisició del pensament formal, com dificultar-la. De vegades una idea basada en l'experiència prèvia, la intuïció... pot fer que no acceptem una hipòtesi o un plantejament formal, objectiu... Tendim a mantenir les nostres intuïcions malgrat que ens puguin demostrar el contrari. Això ens indica que les habilitats pròpies del pensament formal són una condició necessària però no suficient per comprendre les coses.

Aquest tipus de pensament té un alt component predictiu en la vida quotidiana, crea esquemes i estructures resistents al canvi. Només canviarem de teoria quan la següent sigui més completa que l'anterior; motiu pel qual el pensament formal no pot modificar les idees preestablertes.

- L'origen sociocultural i l'educació marquen diferències

Els estudis demostren:

- la necessitat d'un cert nivell educatiu i cultural per desenvolupar el pensament formal,
- la importància del nivell sociocultural de la família com afavoridor de l'adquisició del pensament formal.

Aquest pensament permet que les idees puguin ser pensades i creades entre diverses persones i puguin compartir-se els resultats.

Al mateix temps que intenten intel·lectualitzar-ho tot també parteixen de la fantasia o de la idealització, és a dir, que pensen

de manera utòpica i totalitària, sense tocar de peus a terra, essent molt discriminadoris i exclouent idees.

Aquests fets fan que totes les idees que no siguin pròpies siguin jutjades i normalment rebutjades, especialment si arriben dels adults o per imposició.

1.1.3 Desenvolupament de la personalitat

Els nois/es troben en un difícil equilibri entre la seguretat i la inseguretat en ells mateixos; sovint s'enfronten a contradiccions. Socialment se'ls demana un comportament adult, però s'endarrereix la seva responsabilitat i la independència econòmica. El pas a l'edat adulta apareix plena de conflictes i tensions. Sovint es presenta l'etapa com a problemàtica (el comportament sexual, el consum d'alcohol i drogues, la delinqüència, la rebel·lia i l'automarginació enfront als valors socials). Hem de partir de la idea que la personalitat a l'adolescència no és quelcom desequilibrat, ni problemàtic. És el procés normal d'aquesta etapa de la vida; no es traumàtic.

Es tracta d'un canvi universal, totes les persones el realitzen, ara bé, a cada cultura presenta unes característiques i una durada diferents. Avui, la prolongació del període educatiu i d'instrucció, la dificultat de trobar la primera feina, la dependència econòmica, la manca o l'abundància de diners guanyats personalment, contribueixen a mantenir els joves en un estatut d'adolescència prolongada.

Si el procés d'aconseguir un sentiment d'identitat és correcte la persona té la convicció que havia d'arribar a ser tal com és. Aquest fet implica que se sent integrat amb si mateix i amb el seu entorn; però, cal puntualitzar que el sentit de la identitat és un ideal que ningú no arriba a assolir plenament: és una

qüestió de grau que es desenvolupa durant tota l'existència de l'home.

- Recerca de si mateix i la seva identitat.

La identitat no es altre cosa que la consolidació del jo. En el procés de l'adolescència la persona es replanteja el concepte que té de si mateixa (self), ha d'abandonar la seva imatge infantil i projectar-se cap al futur. És el moment en què el desenvolupament cognitiu permet integrar el jo en una totalitat coherent i organitzada de creences, valors i compromisos pràctics. No es tracta d'una integració fàcil, requereix un temps, que precisament és el que suposa el període adolescent: la cristallització de la identitat.

L'adolescència serà, doncs, el procés de construcció d'una nova identitat, que no es crea de manera independent de les altres etapes del desenvolupament, està interrelacionada i té caràcter psicosocial.

En relació amb el tema de la identitat hi ha alguns conceptes importants que cal tenir presents, com ara:

- l'autoconcepte o concepte de si mateix la imatge corporal és un element realment decisiu per a l'autoconcepte a l'adolescència. Res preocupa tant com el propi cos: l'atractiu físic, les qualitats físiques...l'autoestima a l'adolescència passa doncs per la imatge física no pas per la intel·lectual.
- l'autoconcepte sorgeix de l'experiència, del contacte amb l'entorn i de les relacions que s'estableixen amb altres persones que es mantenen de manera segons com siguin les respostes de l'entorn.
- tot i que és assumida molt abans, la pubertat obliga a revisar la imatge corporal la i a refer-la, la preocupació física passa a

primer pla. Una mala imatge corporal afectarà enormement la formació de la identitat o autoconcepte. Pot produir fortes descompensacions a l'autoestima adolescent, molt feble per si mateixa.

- l'adolescent precisa ser reconegut per les altres persones per poder obtenir un concepte positiu de si mateix. L'equilibri entre la seguretat i la inseguretat amb la feble autoestima precisen de motivació constant des de fora.

La identitat suposa diferenciació respecta a altres, la família i el món infantil, i la consecució d'un món de valors propis i independents.

- Definició de l'escala de valors i de la ideologia

Els valors són molt importants en aquesta edat. La coherència, la fidelitat a uns valors o ideologia determinats és bàsica. No importa quins siguin, aquesta fidelitat li permet mantenir una estabilitat en l'autoconcepte: ser íntegre.

Veu el món a través dels binocles que donen la ideologia i els valors. Per aquest motiu, en funció de les fluctuacions anímiques, poden fluctuar repentinament entre dos pols oposats d'una ideologia.

- Necessitat de llibertat

- Necessitat d'intimitat

Al mateix temps que demana intimitat costa molt expressar que sent, ja que moltes sovint no entén els seus sentiments, que es mouen molt ràpid. Això fa que busqui recolzament en els iguals, per veure si els passa el mateix, si són entesos, per identificar-se, alliberar la tensió i esplaïar-se en sentir comprensió.

Ahora es poden sentir envaïts pels adults, taladrats a nivell d'idees... Cal respectar els seus espais (especialment per part

dels mestres i els pares) ja que, no fer-ho, pot provocar accions agressives.

- Canvis constants d'humor

Els sentiments es viuen amb molta intensitat, es pot passar, de la tranquil·litat a la ansietat i la depressió, sense motiu aparent. Sovint es pateixen sentiments de solitud, frustració, avorriment, desànim.

Aquests canvis d'humor moltes vegades actuen com a defenses inconscients, li serveixen per no haver-se de definir, per donar respostes simptomàtiques com deixar d'estudiar, aïllar-se, patir petites depressions...

- Vivència del temps

El temps pren un paper subjectiu, és important viure el moment, sentir les coses, les experiències. No es pot esperar. Costa pensar en les conseqüències dels actes. Cal actuar. Es viu de penes i alegries molt intenses que condicionen la idea de temps. A partir de l'adolescència s'elabora la dimensió temporal que implica la noció discriminada de present, passat i futur.

- Actitud social reivindicativa

No cal entendre-la com un procés organitzat, ideològic... moltes vegades el que vol és mostrar un desacord amb el sistema. Aquest desacord es pot estructurar de maneres molt diferents com ara la manera de comportar-se, de vestir, el fet d'arribar tard, passar de tot, organitzar una festa protesta o un acte reivindicatiu...

Sovint s'utilitza l'estètica com a rebel·lia i mitjà per assegurar-se la identitat, identitat que té un llenguatge propi que abandonarà quan els adults el coneguin. És un fet diferenciador.

- Originalitat i creativitat

L'adolescència és original, diferent dels nens i dels adults propers, però igual als companys. Aquesta originalitat porta a buscar nous models adults, diferents dels familiars.

Vol ser diferent, actuar d'una manera nova, veure què passa si actua com els més grans o com els seus ídols. Aquesta originalitat és molt important per veure la capacitat creativa dels adolescents. El fet de sentir-se diferent, nou, fa que es planteji que té més possibilitats de fer coses diferents, de crear, de mostrar què porta dintre. És important potenciar aquest procés de creativitat i no tendir a aixafar-lo des de la crítica adulta.

- Motivació

És força difícil parlar de motivació a l'adolescència, està molt mediatitzada pel propis interessos, pel grup... ara bé, sol ser força inestable i variable.

Un cop motivats per a la realització d'una activitat aquesta es duu a terme amb molta energia, molt ràpidament.

- El grup

El grup, la colla, és sens dubte un dels elements més importants de l'adolescència, generalment substitueix la família en el seu paper socialitzador. Resultarà el marc ideal per desenvolupar-se, és on es produeixen els canvis per la socialització, on s'aprenen els valors, on es troben les experiències fonamentals, la seguretat,... el grup serà doncs un element de contenció. En els altres membres del grup es veuen les característiques pròpies que no es toleren, la qual cosa els ajuda a polir-les i formar la pròpia identitat. El grup ensenya a ser menys individualista.

El grup també permet decidir més, és més fàcil arriscar-se i comprometre's des d'una situació grupal. La seva responsabilitat s'hi dilueix i pot prendre més decisions en sentir-se recolzat.

El grup, no ha de solucionar-ho tot; si ho fes deixaria de ser enriquidor.

Qualsevol grup, tot i que pugui tenir caràcter antisocial... dóna pautes i valors, permet identificar-se...

- La família

Al llarg del procés la família perdrà importància, ha de deixar pas a l'adolescent i al seu grup. És molt important l'emancipació de la família, que no sempre es fàcil. No és cert que la majoria dels adolescents rebutgin els pares. Els percentatges de rebuig són molt diferents segons la disciplina familiar, i més baixos quan els pares prenen actituds igualitàries o liberals. La colla pren molta importància reguladora i de definició del valors, fent una funció molt semblant a la que en altres etapes prenia la família, ara bé, respecte als projectes de futur i a les decisions professionals la influència familiar sovint pot ser tan forta com la del grup.

Cal que l'adolescent vegi que no pot canviar els pares i que els pares vegin que el fill/a pot ser autònom.

Ara bé, les relacions amb els adults propers, que poden donar un cop de mà real (pares, mestres...), continuen essent de gran importància, especialment en moments de gran conflicte intern quan el grup sembla no poder servir de guia

2. Objectius generals de l'etapa

* **Ser soferts a tota mena d'esforç.**

Creiem que és amb l'esforç que s'aconsegueix un progrés i, per tant, un enriquiment de la persona. Amb l'esforç es venç la inhibició i el comodisme que provoca actualment la societat. S'ha de ser sofert a tot allò que calgui i no d'una manera passiva sinó assumint aquest esforç.

A Pioners/es proposem:

- Viure l'esforç com a eina de canvi social, és a dir, assumir que per canviar (per millorar) coses, cal esforçar-se (treballar);
- Esforçar-se sense esperar res a canvi, essent la recompensa afectiva o creativa;
- Cal potenciar molt la importància de la recompensa interior per sobre de la material a tots els nivells: personal, agrupament, associació, entorn immediat i societat.

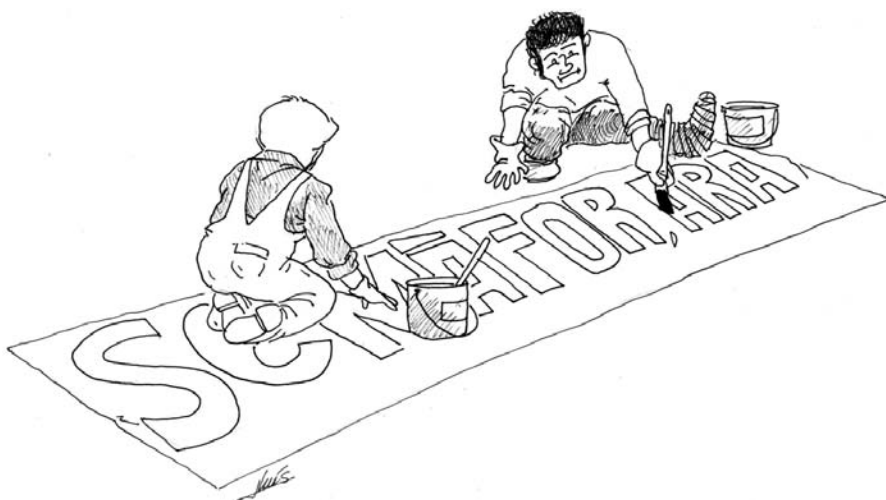
* **Respectar i cuidar la seva persona, tant físicament com mental.**

Això comporta un previ coneixement dels seus límits i possibilitats, la recerca de la seva millora i un desenvolupament de les seves aptituds i actituds. La persona ha de tenir un autocontrol, que li permeti posseir-se més plenament i actuar més coherentment envers la societat.

A Pioners/es proposem:

- Conèixer com afecten els elements externs en la pròpia persona tant físicament com mental (ex: pressions de grup, mas-mèdia...);
- Ser conscients de com afecten el nostre cos productes que consumim;
- Acceptar la pròpia sexualitat i introduir-la normalment en la pròpia relació amb la dels altres;
- Adquirir les nocions mínimes de primeres cures;
- Discernir diferents sentiments dels estats d'ànim;
- Aprendre a ser autocrític i analitzar els propis sentiments com a reacció a diferents realitats viscudes (en convivència, davant fets socials, davant la natura...).

*** Fer del respecte mutu una norma de vida personal i col·lectiva.**

Perquè és la base d'una convivència en llibertat.

A Pioners/es proposem:

- Adquirir una actitud militant pel que fa al respecte a les persones, sense discriminacions de raça, sexe, edat o cultura;
- Saber situar-se en la sensibilitat dels altres en front de diferents fets socials o de convivència.

*** Ser sincers; que no falsegin el seu pensament.**

La sinceritat permet relacions positives, vàlides i constructives, a la vegada que clarifica la comunicació entre els individus.

A Pioners/es proposem:

- Fer de la sinceritat una actitud personal;
- Entendre la sinceritat com a eina de comunicació necessària.

*** Ser honest.**

És a dir, que no utilitzin els altres com a mitjà, ja que això comporta dependències i servituds.

A Pioners/es proposem:

- Procurar una actitud sincera i coherent amb si mateix;
- Acceptar la pròpia crítica i la que fan els altres;
- Tenir en compte allò que els altres em comuniquen o m'expressen;

- Ser capaç de criticar les formes socials i d'extreure'n les raons de la seva existència;
- Reconèixer com aquestes formes poden anar canviant segons els temps i les cultures;
- Procurar no tergiversar la realitat de les coses tot valorant-les parcialment.

*** Ser responsables.**

Que puguin raonar els seus actes. S'ha de saber el per què de tot acte. La manca de responsabilitats comporta una despersonalització i dependència dels altres i, per tant, possibilitat d'ésser manipulats.

A Pioners/es proposem:

- Responsabilitzar-se dels actes propis i dels del grup;
- Ésser capaç de complir els pactes dins i fora del grup;
- Implicar-se en els actes del grup tot aplicant la crítica.

*** Ser solidaris amb totes les persones que lluiten per la llibertat i la justícia.**

Perquè és amb aquesta lluita i l'aportació conjunta de tots com podem aconseguir el món que volem. Creiem que cap home pot inhibir-se d'aquesta lluita; per tant, aquesta solidaritat, no ha de basar-se tan sols en paraules sinó en fets.

A Pioners/es proposem:

- Aprendre a fer ús de la pròpia llibertat responsablement;

- Prendre interès per la realitat social actual i contra les injustícies;
- Participar o actuar en iniciatives solidàries (campanyes, accions, empreses...);
- Conèixer altres entitats que tractin aquestes temàtiques i discernir entre les diferents formes d'accions i filosofies;
- Formar-se una opinió pròpia tot usant l'esperit crític i científic, tot aclarint els conceptes necessaris (caritat, solidaritat, igualtat, diversitat, integració, assimilació, desenvolupament, marginació...).

*** Participar activament de la vida col·lectiva.**

Aportar el propi esforç per al millorament de la vida col·lectiva. La dimensió social de l'ésser humà obliga a participar en la vida col·lectiva, participació que ha de tendir a una millora de la societat i, per tant, ha d'ésser activa a partir de l'entorn immediat. Ésser humà i societat no són deslligables i no s'entén el progrés de l'un sense l'altre.

A Pioners/es proposem:

- Prendre iniciatives i participar en la vida col·lectiva a qualsevol nivell (d'agrupament, barri, poble, ciutat, país, associació...), amb la finalitat de canviar o millorar una situació determinada;
- Començar a descobrir els mecanismes de la política institucional tot aplicant un esperit crític.

*** Ser conscients que la natura és font de vida, l'estimin i la protegeixin.**

Aquesta estimació comporta una aproximació a tot el que és natura, adaptant els mitjans artificials a l'ésser humà sense caure en els paranys de la societat consumista. La no-protecció de la natura porta a la seva destrucció i, per tant, a la de la vida.

A Pioners/es proposem:

- Ésser respectuosos amb el medi en la vida quotidiana;
- Ésser conscients que tot està relacionat (natura, medi social, els diferents individus...) i que els recursos són esgotables,
- Participar crítica i activament en la defensa del medi.

*** Adoptar un estil de vida auster, alegre i optimista.**

Entenem per persona austera aquella que sap prescindir d'allò que no li és necessari. L'alegria i l'optimisme faran que visquem amb il·lusió.

A Pioners/es proposem:

- Assumir una actitud austera tot procurant prescindir d'allò que no sigui necessari;
- Aprendre a conviure amb els problemes i les limitacions;
- Aconseguir una actitud positiva davant la feina proposada;
- Aplicar l'esperit crític positivament i amb rigor davant les diferents situacions i problemàtiques derivades de la convivència o de les activitats.

*** Estimar i interessar-se pel seu país.**

Cosa que comporta conèixer la seva gent, la seva història, el seu progrés..., i ajudar a la seva construcció.

A Pioners/es proposem:

- Conèixer i diferenciar les diferents realitats socials i històriques del nostre país;
- Analitzar i aplicar l'esperit crític sobre diferents postures i actituds davant el fet nacional i cultural (integració, interculturalitat, assimilació, marginació...);
- Adquirir una idea clara del que significa Països Catalans, independentment de l'ús polític o ideològic que se'n pugui fer;
- Adonar-se de la necessitat de construir el propi rol social en els marcs socials determinats que li són possibles, la qual cosa no serà imprescindible per a la construcció del propi projecte de futur;
- Arribar a expressar les pròpies expectatives i la seva visió del país.

*** No mancar mai al seu compromís.**

És la confiança i l'acompliment de les responsabilitats el que ha de ser norma de vida per a la construcció d'una societat en què l'ésser humà estigui alliberat de tota servitud.

A Pioners/es proposem:

- Extrapolar el compromís de formació escolta envers la societat, i participar-hi;

- Mantenir una actitud de reflexió sobre els valors, la seva validesa a nivell personal i en la societat, respecte el propi projecte de formació;
- Adonar-se de la necessitat de l'esforç com a base de la realització del propi projecte de futur.

*** Afavorir l'esperit crític:**

- Adonar-se dels diferents mecanismes de pressió social o de grup per crear estats d'ànim o d'opinió;
- Identificar l'estil de coneixement científic i adquirir una actitud coherent com a forma d'apropament i coneixement de la realitat;
- Ésser capaç d'aplicar-se l'autocrítica.

*** Potenciar la creativitat:**

- Ésser capaç de dissenyar accions a llarg termini per a l'assoliment d'objectius;
- Combinar diferents recursos per a la resolució de situacions o problemes.

*** Millorar la comunicació:**

- Ésser capaç de dominar alguns vehicles de comunicació i expressió (artístics o tècnics);
- Dissenyar activitats d'expressió a llarg termini.
- Ésser capaç d'analitzar alguns fenòmens de la comunicació (cinema, publicitat...)

*** Afavorir l'autocontrol:**

- Ésser capaç de comunicar sentiments i estats d'ànim en la mesura i forma adequades;
- Complir els compromisos i adquirir responsabilitats quan ho requereix una actitud coherent;
- Adonar-se que el seu cos i els seu intel·lecte són les principals eines per a la realització de qualsevol projecte personal;
- Adquirir una actitud oberta alhora activa davant dels problemes.

*** Autogestió:**

- Reconèixer diferents estils de gestió;
- Participar en els processos de decisió del grup;
- Acceptar i complir les decisions preses;
- Identificar problemes de funcionament i trobar-hi solucions aplicables;
- Interessar-se per la forma de presa de decisió a diferents nivells de la societat;
- Responsabilitzar-se de les pròpies decisions.

3. Pedagogia de l'acció

En aquesta etapa, la pedagogia de l'acció pren un paper molt rellevant: es consolida com a projecte d'autogestió. Fins aquí, i de forma esglaonada, hem anat adaptant els projectes a l'edat dels nens/es tendint sempre a l'autogestió, ara seran els pioners i les pioneres els protagonistes de l'acció en tots els seus aspectes. És a dir, que en la unitat de Pioners s'ha de tendir a l'autogestió per part dels nois/es pel que fa al seu plantejament d'objectius i activitats.

És convenient que a mesura que avanci el curs el cap de la unitat vagi deixant d'actuar com a organitzador, conductor i animador del grup en favor dels mateixos pioners/es, que han d'anar assumint aquest paper. Així doncs, el cap s'ha de mantenir com a punt de referència o recolzament que en tot moment dóna suport al funcionament de la unitat.

La pedagogia de l'acció a Pioners passa, en primer lloc, per marcar com a objectiu prioritari de la unitat.

Aprendre a gestionar-se és un objectiu que, per la seva complexitat i globalitat de valors, necessita seguir un procés dividit en cinc etapes per tal d'obtenir bons resultats:

1. Elecció i planificació dels objectius concrets.

És important que els Pioners siguin capaços de plantejar-se les activitats que volen fer. A diferència de l'etapa Raiers són els propis nois/es que plantejaran els objectius concrets que volen assolir a partir dels seus interessos i motivacions.

2. Selecció del tema o acció.

Es tracta d'escollir l'acció concreta que es vol realitzar, que ha de representar el repte que volem assolir entre tots, repte que pot consistir en la realització d'un servei, un projecte, una empresa...

Seleccionar l'acció pot ser difícil el primer any de l'etapa, però cal fer un esforç, i que l'equip de caps sàpiga motivar i fer entendre la importància que això té. Al segon any de pioners/es ja serà molt més fàcil, però caldrà pujar una mica més la fita. El tercer any deixarem que la unitat actuï de forma autònoma i en plena llibertat.

3. Preparació.

En aquesta fase cal repartir-se la tasca i les responsabilitats ja sigui en grup o individualment. És recomanable que el gruix de l'activitat la prepari tot el grup, i que, a més a més, hi hagi un responsable de les àrees concretes (material, diners...)

L'autoformació pren una importància principal en aquesta etapa, i cal que tothom s'esforci d'allò més. Sense l'esforç i la participació de cada noi/a, malgrat que l'activitat tingui un gran èxit, no la sentirà seva.

4. Realització.

És el moment de a l'acció, és quan caldrà esforçar-se per portar a terme tot allò que s'ha organitzat anteriorment.

5. Valoració.

Sempre cal partir dels aspectes positius, ser realista i no caure en el pur cofoisme. A l'hora de valorar s'ha de tenir en compte tant l'acció (en el moment de la seva realització) com el ritme i l'eficàcia de la preparació. També cal valorar les responsabilitats

individuals i grupals de la unitat, i fer una crítica constructiva a qui no se n'han sortit. La valoració ha de deixar constància que l'acció realitzada ha estat positiva i ha d'oferir un espai de temps perquè en sorgeixin de noves, potser amb un caire diferent o més ambicioses.

També sabem que en aquesta etapa podem treballar els objectius amb més implicació per part dels nois/es que fins ara.

Tindrem dues formes fonamentals d'implicar-los en els objectius que volem treballar: Per una banda la major capacitat

de comprensió, raonament i expressió de què gaudeixen els joves i la iniciativa per comunicar-se amb grup, és una eina molt utilitzada. I per l'altra el treball de l'acció mitjançant la discussió i el debat sobre temes d'actualitat que ens preocupin, ja que també és una manera d'actuar molt d'acord amb les característiques de l'edat en què ens trobem.

Però potser l'etapa de Pioners és un moment de la vida en què els i les joves valoraran fins a quin punt es poden implicar en la vida social, per això és convenient que totes les accions que es preparin tinguin una conseqüència, un resultat que es pugui quantificar. De la mateixa manera l'èxit d'un projecte que els pioners i pioneres portin a terme serà l'espurna de motivació per a propers projectes. Per tant hem d'incentivar que els Pioners s'engresquin en projectes o empreses i hem de vetllar perquè vagin per bon camí i tinguin un impacte final.

Aquest tipus d'accions servirà per poder integrar de forma més conscient i clara els objectius educatius que volem treballar.

Aquest és el cas, per exemple, de treballar el tema de la solidaritat o l'ajuda al desenvolupament a partir de xerrades, accions amb sectors marginals de la societat a través d'organitzacions o dels equips d'Escoltes Catalans; o analitzar pel·lícules, documentals o informacions dels mitjans de comunicació. Per treballar l'objectiu del respecte per la natura es poden fer accions de protecció, campanyes de conscienciació, de reciclatge, de recollida de firmes...; o treballar qualsevol valor escolta a partir de la participació activa del Pioner en el seu entorn físic o social per tal d'interioritzar i aprofundir més en els seus aprenentatges.

La pedagogia de l'acció tindrà molt de relleu en la pròpia dinàmica de funcionament de la unitat. És a dir, en aquests

moments de la seva evolució hem de potenciar molt el diàleg i la discussió entre el grup i que sigui amb l'ajuda mútua que s'avanci en els aprenentatges. El funcionament de la unitat de Pioners s'ha de basar, sobretot, en dinàmiques de participació, xerrades, assemblees i tot tipus d'activitats que afavoreixin el saber escoltar, el respecte i la presa de responsabilitats davant del grup.

Un mecanisme bàsic d'aprenentatge en aquesta etapa ha de ser l'autoformació a partir de l'experimentació en el medi, a partir de compartir amb el grup i sobretot del traspàs de coneixements i valors dels més grans o experts de la unitat envers els nous Pioners que s'hi incorporen. Aquesta forma de traspàs d'aprenentatges dels més grans als més petits és el que pren més valor, ja que els nois/es d'aquesta edat són més receptius a altres companys més experimentats que no pas a l'adult. Per això és interessant que el cap potencii aquest tipus de relacions i no vulgui prendre un paper protagonista, i alhora ha de controlar els mateixos líders del grup perquè siguin constructius en lloc de destructius. Aquest control sobre els líders naturals del grup s'ha de fer amb molta cura, des d'una postura d'amic responsable.

4. El compromís

El compromís és un llarg procés que engloba totes les etapes.

Per començar hem d'entendre que la paraula compromís no és un objectiu sinó un mitjà que ens ajuda en el procés de transmissió de valors i que forma part de l'objectiu "ser compromès", per tant la nostra intenció ha de ser que el noi/a es comprometi i sigui compromès com a persona; no que faci l'acte d'exposar el seu compromís.

El compromís consta de dues fases: la primera és la motivació, amb una part de discussió i una altra de transmissió; la segona la revisió, mitjançant valoracions i un seguiment.

El compromís és personal i voluntari, per tant, hi ha d'haver un treball previ d'interiorització i de comprensió de tot el que implica el fet de comprometre's.

A l'etapa Pioners/es el compromís és caracteritzat pel nivell de discussió i de comprensió que s'ha de dur a terme.

La manera de motivar els Pioners/es pot ser treballar els objectius d'Escoltes Catalans del dossier verd, això no vol dir repartir els documents als joves i que se'ls llegeixin, sinó discutir els seus punts, ja sigui a través de jocs, xerrades, o altres activitats, incloent sempre un espai de reflexió personal o conjunta. Tampoc és absolutament necessari treballar un per un tots els punts, potser n'hi ha prou amb els que tinguin més interès per a la unitat. Això vol dir que el/la cap ha de saber copsar les necessitats dels Pioners/es en aquest aspecte.

Creiem que la manera d'explicitar el compromís ha d'estar d'acord amb la manera de fer de cada agrupament, de cada unitat, del noi/a que accepta el compromís i de la imaginació dels caps. Per tant, no podem donar una definició única, només dir que ha de ser quelcom important per al noi/a, original i ben diferent a la resta de les activitats.

L'última fase seria la revisió, que la podem realitzar amb la valoració de final de curs o amb les de trimestre. En casos molt puntuals, i si la unitat ho creu convenient es poden fer revisions personals.

5. El marc social i natural

* Marc social

Durant les etapes anteriors (follets, llops i raiers) el noi/a ha passat d'entendre què és tot allò que l'envolta (família, amics, societat, etc) a estimar-ho i a sentir-se'n part integrant.

A l'etapa Pioners/es, el noi/a s'ha d'implicar i actuar per tal de millorar la societat que l'envolta, tant a nivell de barri, poble o ciutat, com de país o de ciutadans del món.

Cal dotar als Pioners/es de tot un seguit d'eines per tal que coneguin tot el que poden fer per millorar la societat.

És una etapa en què s'han d'implicar en accions concretes, sigui amb la resta de la unitat i de forma individual. Les accions que es realitzin amb el grup han d'anar acompanyades d'un treball de reflexió i d'interiorització per tal de veure quines són les problemàtiques de la societat, el per què, quines coses es poden fer per solucionar-les i, sobretot, com es pot transmetre el que pensem a la resta de la societat.

* Marc natural

L'escoltisme implica, en moltes de les seves activitats, un contacte directe amb la natura, és per això que els Pioners/es han de saber-se moure amb desimboltura en el medi natural. Cal també que en les altres etapes s'hagi treballat i hi hagi hagut un procés per conèixer-la, estimar-la i sentir-se'n part integrant. És per tot això que els Pioners/es han de passar a "l'acció" i prendre part en la defensa i la protecció del medi que els envolta, sigui mitjançant

grups ecologistes, amb campanyes concretes o de forma regular. No hem d'oblidar totes aquelles activitats que ens permetin sensibilitzar-los sobre problemàtiques concretes, xerrades, jocs, visites... Cal que els Pioners/es no vegin totes aquestes accions, debats, campanyes, com a coses puntuals o aïllades les unes a les altres, sinó com un tot que els permeti entendre que ésser humà i medi ambient no són processos inseparables sinó que l'ésser humà forma part del medi ambient.

Cal, doncs, que els Pioners/es siguin conscients de la relació entre desenvolupament i medi ambient i que coneguin, estimin i participin en la defensa de la natura tot sentint-se part integrant d'aquesta.

Creiem, per tant, que hi ha dos objectius a assolir:

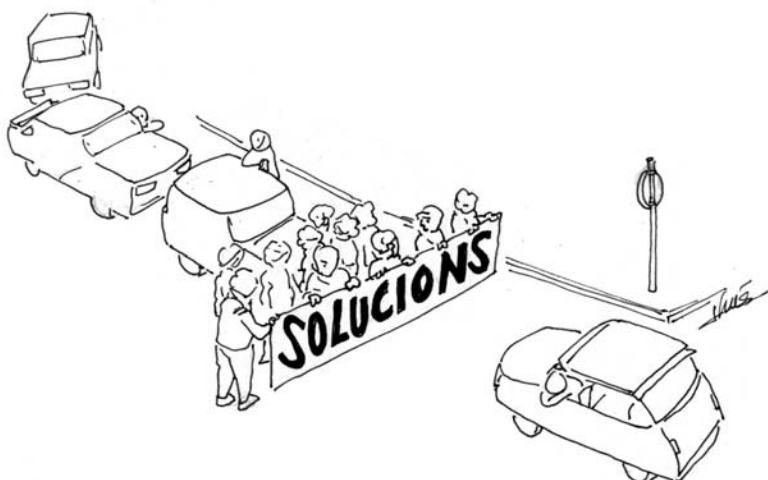
- conèixer la relació entre desenvolupament i medi ambient.
- participar directament en la defensa de la natura.

6. La unitat

Des d'un bon principi és necessari dotar, a través de la programació d'un moviment que, gràcies a les reunions d'unitat, activitats, excursions..., provoqui el funcionament adequat per assolir els objectius previstos.

El fet que el funcionament de la unitat sigui l'adequat ens permetrà aconseguir bons resultats respecte a la programació prèvia. Això vol dir que la unitat de Pioners/es participarà directament i s'involucrarà en les activitats, propostes, i presa de decisions. En definitiva si el funcionament està ben autogestionat recolliran i valoraran els fruits d'allò que han plantat; i en tot cas serà la unitat qui es responsabilitzi del resultat de tot allò que hagin assolit.

Entenem que el funcionament de la unitat està sotmès a una sèrie de valors i d'objectius que es porten a la pràctica, i que entren sempre dins la seva programació, la responsabilitat, el compromís..., però cal destacar-ne un que creiem el més important de l'etapa: l'autogestió.

Un cop explicat el funcionament de la unitat seria interessant, com que ens trobem a l'última etapa formativa del planteig educatiu d'Escoltes, apropar els vincles entre la unitat, l'agrupament i l'associació, ja que a les etapes inferiors pràcticament no existia o era de forma vertical.

Aquesta aproximació és molt interessant des de diferents punts de vista. Per una banda el fet d'involucrar els nois/es en l'agrupament i en el funcionament de l'associació és una bona manera d'anar englobant els diferents valors educatius que hem treballat en les etapes anteriors dins un projecte general, més ampli a nivell educatiu, com és Escoltes Catalans.

Per l'altra també és una manera de conduir les motivacions i les ganes d'implicar-se en tasques de l'Agrupament, que fins ara eren feina dels caps; alhora que és una manera de començar a introduir el pioner en la participació de les tasques dels caps, i com a implicació activa en la vida adulta i social, o participació en d'altres associacions.

El tipus de tasques que poden dur a terme per implicar-se en l'agrupament van des de la col·laboració com a ajudant de cap al cau, excursions ..., a la participació en activitats, festes (castanyada, carnestoltes...), gimcanes, cercaviles, concursos, etc. Tot i que cal tenir en compte que és a l'etapa Clan que s'intentarà proposar als joves les tasques d'ajudant de cap.

També es poden inserir en algun equip de treball de l'agrupament (material, arxiu...), o participar com a grup en tasques esporàdiques quan l'agrupament ho requereixi.

Un altre tipus de vinculació amb l'agrupament és participar activament en les decisions que es prenen. Aquest tipus d'implicació és bo treballar-la adequadament per no cremar els pioners o desestabilitzar el Consell.

Però abans s'hauria de dur a terme un treball decau a partir de dinàmiques on s'expliqués l'organització d'un Agrupament Escolta. Seria positiu fer assemblees amb els pioners/es per debatre punts que podrien ser del Consell: valors escoltes, línies de funcionament a seguir... Finalment, poden participar en els Consells d'agrupament a través d'uns representants que no haurien d'assistir a tot el Consell, sinó només a aquells temes on sigui necessària la seva presència.

D'aquesta manera treballaríem la implicació de tots els pioners/es en l'agrupament i aquest tindria informació de les necessitats, interessos i opinions dels "futurs caps".

La implicació amb l'associació en un principi, no seria tan directa sinó que seguiria el camí dels veguers- cap d'agrupament- consell d'agrupament- cap de pioners o representant a consell- unitat. Aquesta seria la línia oficial o formal d'enllaç.

Però, a més a més hi hauria altres maneres de vehicular la informació i adquirir coneixements. Una d'aquestes és a través de la participació dels pioners a les assemblees com a servei d'ordre o per recompte de vots; una altra seria en les trobades generals que aglutinen totes les unitats de pioners d'Escoltes Catalans i els seus caps una vegada l'any, que són un marc ideal per compartir experiències, prendre rols en grups majoritaris i adquirir nous aprenentatges.

Amb una funció similar tindríem les trobades d'Agrupament entre vegueries, que són més reduïdes i afavoreixen el poder compartir.

7. Activitats

Les activitats de Pioners, com a les altres etapes educatives, han d'orientar-se vers uns objectius. Aquests objectius són la principal base educativa, ja que a partir d'aquests podrem avaluar l'èxit del treball fet amb els nois/es. Per això s'ha de fer un veritable esforç per plantejar uns objectius adequats a les necessitats i interessos dels adolescents. Si és així les activitats sortiran gairebé soles.

En aquesta etapa tenim un ventall molt ampli de possibilitats per fer activitats, donat que ens trobem en una edat en què s'ha perdut bastant la vergonya de fer coses que es consideraven de nen/a, per això tant podem fer jocs "infantils" per passar l'estona com embrancar-nos en una xerrada sobre qualsevol tema profund a discutir, donada la capacitat dels pioners per raonar i expressar les seves idees. També és important desenvolupar la seva habilitat per a l'esforç i la seva tendència cap a l'aventura a través d'activitats en l'alta muntanya. No està malament que els Pioners/es tinguin les seves estones per poder intercanviar experiències, explicar-se les seves coses... , que serà també una font de bons aprenentatges. Així doncs, com a caps, hem de tenir en compte aquesta circumstància fins el punt que sigui possible motivar activitats des de les més mogudes a les de reflexió, des de les passives a les d'acció, per tal de mantenir un bon nivell d'implicació dels Pioners/es.

Una de les finalitats principals de l'etapa Pioners és l'autogestió, és a dir la participació activa dels nois/es de la unitat en l'organització de les seves activitats. Això dependrà

del criteri del cap, el qual haurà de detectar quin moment és més oportú actuar d'una manera més directiva o deixar que sigui el grup el que prengui la responsabilitat de decidir els objectius, les activitats i preparar tot allò que els faci falta.

Aquest criteri del cap dependrà, entre d'altres coses, del nivell maduratiu del grup, del temps que portin treballant junts, dels anys que faci que els nois/es estan junts a l'agrupament, de l'experiència del cap com a dinamitzador de grups, de l'edat dels nois/es...

Generalment s'intentarà que sigui el propi grup qui decideixi què vol fer; el cap seria un punt de referència en els moments en què el grup es trobi una mica perdut o es desvii molt dels objectius generals.

Dins d'aquesta línia de funcionament hem de potenciar que els pioners/res més experimentats o més grans siguin els guies dels més nous o joves de la unitat.

En aquesta etapa, a diferència de les altres, la participació en l'organització de les activitats i la motivació que el cap sigui capaç de transmetre, seran dos punts que asseguraran l'èxit d'implicació de la unitat.

Hem de saber, que per tal d'aconseguir una bona motivació dels i de les joves en les activitats i en la unitat, les accions a dur a terme han de tenir un resultat o efecte palpable (observable) que, a poder ser, hauria de reflectir-se en el seu entorn immediat. Les característiques evolutives de l'adolescent ens indiquen que aquest buscarà la pròpia personalitat a partir de l'impacte dels seus actes sobre els altres o sobre el medi; també ens indica que hauríem de potenciar la implicació- participació dels i les joves en la vida col·lectiva del seu poble, barri o ciutat, en una edat en què el noi/a busca la integració en el món dels adults.

Des dels Agrupaments haurem de vetllar perquè la inserció en la vida comunitària es faci des d'un punt de vista crític i alhora constructiu.

Els centres d'interès o grup d'interès, són una manera d'estimular la participació dels i les joves en les activitats. Es tracta de treballar temes específics en petits grups per preparar activitats a realitzar posteriorment.

Aquests temes proposats i treballats pels propis pioners/res, amb la supervisió del cap, seran els responsables de l'èxit o fracàs.

El cap de Pioners sempre estarà atent a l'evolució del grup: ha d'observar-ne les necessitats, mancances o dificultats i saber donar l'empenta necessària sense imposar-se en el treball del grup. Ha de ser democràtic, dinàmic i respectuós amb tothom.

Cal tenir en compte que no podem perdre de vista, en el funcionament de la unitat, el procés de "preparació-realització-valoració" en totes les activitats que portem a terme. Amb la valoració dels resultats, el pioner/a, podrà integrar clarament la finalitat que es pretenia amb aquella acció i podrà corregir els errors en processos següents en cas que n'hi hagi hagut. En definitiva lograrà un aprenentatge.

Per acabar volíem recordar que en aquesta unitat es tendeix a treballar durant tot el curs per als campaments de final de curs, deixant de banda altres aspectes importants. Cal tenir en compte que l'objectiu principal del curs a l'etapa de Pioners no són els campaments d'estiu.

Un projecte de treball que un cap de Pioners es pot plantejar implícitament en seria el següent:

- Principi de curs (2-3 caus): activitats de cohesió-coneixença.

- Meitat de curs (10 caus): activitats a desenvolupar els interessos dels Pioners, (realització).

- Finals de curs (3-4 caus): activitats per integrar el treball fet (reflexió).

L'empresa és un tipus d'activitat molt útil per incentivar la participació i la responsabilitat dels pioners i pioneres. Per evitar aquest nom tan mercantil podem utilitzar el de Projecte o Gran Acció.

Ara entrarem a definir les activitats més desenvolupades a Pioners. Cal tenir en compte que segurament no disposarem d'una activitat que s'acopli perfectament a l'objectiu que volem treballar o que indirectament en treballarem altres. És molt freqüent que una mateixa activitat abarqui més d'un cap de setmana i conjugui dues o més tècniques.

A) El joc s'utilitza normalment en les estones mortes d'un cap de setmana, encara que també hi ha jocs molt interessants per treballar determinats aspectes en aquesta edat. És el cas dels jocs de rol o de simulació que tracten sobre problemàtiques del tercer món o del racisme (joc de l'immigrant, joc dels quadres...). Aquesta és una forma d'introduir la reflexió sobre un tema d'una manera lúdica i entretinguda.

També podem adaptar diferents jocs de moviment i de carrer per afavorir el dinamisme i l'agilitat en els Pioners/res, com el típic joc d'agafar o el de la lluita de fulards. Ells també crearan els seus propis jocs (força, estrella...). És bo que el cap tingui recursos disponibles per animar el grup en els moments d'avorriments.

Els esports també són importants en aquesta edat, tot i que perden part de la seva competitivitat. Es pot organitzar campionats sempre que no acaparin tot el temps del cau. En

determinats moments servirà per trencar l'estat passiu o mandrós amb què sovint vénen al cau.

B) Els debats i xerrades sovint sorgeixen espontàniament per la necessitat intrínseca de comunicar-se i intercanviar experiències. El cap pot aprofitar aquest fet per motivar debats o discussions sobre temes que els puguin inquietar (racisme, drogues, sexualitat, tercer món...). Aquestes xerrades poden ser espontànies o dinamitzades per algun membre del grup. Hi ha diferents maneres d'induir al diàleg: una taula rodona, una simulació d'un debat televisiu, una simulació d'un judici, un rol playing... També és interessant fer algun treball previ per tal de dotar d'informació o d'incentivar la discussió, per exemple, mirar una pel·lícula sobre el tema que ens interessa plantejar, anar a una conferència, fer una visita...

C) Excursions i sortides, a Pioners tenen tantes varietats i possibilitats com abarqui la nostra imaginació. Normalment es combinen amb altres activitats com el pionerisme, tallers, jocs, descobertes, xerrades... La sortida és el mitjà més útil per treballar qualsevol objectiu de l'etapa ja que els joves estan oberts a descobrir noves coses i sobretot a trencar amb la vida diària. També és un bon moment per treballar la cohesió i la motivació entre els joves.

Es poden fer sortides urbanes, descobrir un entorn concret de la nostra ciutat, conviure junts en una casa, visitar associacions, etc... Les més comunes però, són a indrets naturals on es poden treballar moltes tècniques de pionerisme: es pot practicar el senderisme, l'escalada, l'espeleologia, la baixada de barrancs..., però cal prendre totes les mesures de seguretat necessàries i no fer res, que com a caps, no dominem perfectament.

Podem aprofitar les excursions per treballar l'aventura com la tirolina, el rappel, construir una barca per baixar pel riu, un raid, un pont de mico...

Les excursions són ideals per treballar el respecte i el coneixement de la natura: observar i identificar les diferents espècies animals i vegetals d'un indret, netejar un bosc, replantar arbres, col·locar cartells avisadors, construir un observatori d'aus...

Podem fer excursions de força dies, de ruta, amb mitjans de transport, a peu, en bicicleta, a cavall, amb carro; i en diferents allotjaments: tenda, refugi, borda, casa de colònies...

Les sortides de més d'un dia són el marc ideal per treballar el compromís, la cohesió de grup i les xerrades -sobretot en refugis de muntanya-.

És molt important que els pioners/es participin activament en la preparació de l'excursió.

És molt positiu potenciar les sortides conjuntes amb altres agrupaments, on els pioners/es poden organitzar alguna activitat per als més petits o una vetlla.

D) El raid i la supervivència. El raid consisteix en una ruta d'orientació que es fa en petits grups, amb l'objectiu últim de millorar la interrelació entre els membres del grup i potenciar l'ajuda mútua. Però no cal oblidar que per als pioners/es serà una prova d'habilitat per descobrir itineraris i demostrar la seva orientació. Haurà de desenvolupar-se per la muntanya i, de vegades, si són molts dies, trobar allotjament i menjar. El cap sempre ha de supervisar de prop l'itinerari dels nois/es per evitar sorpreses i pèrdues, i els subministrarà el material indispensable (mapa, menjar...)

La supervivència es pot incloure en el raid o fer-la com a activitat a part. Hem de controlar les condicions de seguretat i de protecció del medi ambient.

Aquesta activitat es pot fer en medis rurals o urbans i ajudarà als pioners/es a espavilar-se en aquest tipus d'espais (p.ex.: fer feines a canvi d'allotjament o menjar).

El cap pot motivar o ambientar els raids i les supervivències de moltes maneres (joc de pistes, coses enterrades...), la qual cosa sempre els farà més distrets.

E) Les activitats de descoberta són molt interessants a l'etapa Pioners per conèixer i interactuar amb el seu entorn. Haurien de tenir un punt d'improvització perquè siguin els adolescents qui es sorprenguin dels resultats de la descoberta. Pot ser tan complexa com es vulgui.

F) Les activitats de muntanya o d'aventura són molt recomanables per a l'etapa Pioners per augmentar el contacte del joves amb la natura i perquè és una manera de treure'ls fora de la vida quotidiana.

Aquestes activitats poden ser molt variades: l'escalada, l'espeleologia, la tirolina, el pas de mico, el rappel, el barraquisme, el rafting...

Sovint aquestes activitats comporten un risc. Per tal de controlar-les, el cap responsable de l'activitat ha d'estar completament segur que no hi ha cap perill i si sobrepassa el seu coneixement o experiència és millor no fer-la o demanar ajuda algú més expert.

Aquestes activitats tenen l'objectiu de millorar la capacitat dels nois/es per moure's a la muntanya, més que el component d'aventura.

G) Les instal·lacions també conformarien una activitat típica de l'etapa, i a elles ens referim quan parlem del concepte de Pionerisme.

Normalment es fan en el context natural per tal d'aprofitar de manera racional els recursos que la natura ens facilita. Serveixen per treballar molts objectius de forma indirecta, com la companyonia, el respecte per la natura, l'esforç...

Hem de tenir en compte que les instal·lacions que construïm han de tenir una utilitat. Per exemple, construir una barca per baixar un riu, unes taules per a un campament, un observatori d'animals...

H) També hi ha els tallers que, si bé no serviran massa per treballar habilitats concretes dels nois/es, són una bona manera per treballar conjuntament i en grups d'interès. Poden estar

preparats pel cap, per algun pioner/a o per algú de fora (un cursat). Poden tractar qualsevol tema: màscares, xanques, teatre, imatge i so...

Si els treballem en forma de grups d'interès, facilitarem als joves a prendre responsabilitats davant el grup i l'autogestió de la unitat i pot ser un estímul per a les ganes d'implicar-se socialment

I) Les activitats extraordinàries i l'organització de festes són "grans activitats" que requeriran un gran esforç dels nois/es que es responsabilitzaran d'un seguit de tasques. Aquestes activitats poden anar des d'una assemblea d'Escoltes Catalans a una trobada amb d'altres Agrupaments; una festa d'aniversari de l'Agrupament, la celebració d'una castanyada al barri o poble... Moltes vegades s'aprofita aquesta activitat per recollir diners per als campaments (un servei de bar, fent etiquetes...)

J) Activitats paral·leles per recollir fons per a altres projectes que en principi no requereixen un objectiu educatiu sinó material. Poden ser molt diverses: vendre samarretes, rifes, vendre roses... També requereix presa de responsabilitats per part dels pioners/es, però hem de vigilar que aquest tipus d'activitats no acaparin massa temps del curs de la unitat ja que no hauria de ser un objectiu prioritari.

K) Les empreses o projectes són un tipus d'activitat molt típica de l'etapa que es poden treballar amb grups d'interès o amb tota la unitat. Es tracta d'accions que requereixen una preparació específica de les diferents tasques i que tenen un impacte sobre el medi físic o social. Normalment duren diversos caps de setmana, però també es poden fer durant uns campaments; com els "camps de treball", que són feines de

restauració d'un refugi; l'organització d'un concert o festival; un estudi sobre algun tema...

L) Relacionades amb les empreses o projectes tenim les accions o serveis que tracta en unir esforços per a una tasca social. Hi ha moltes associacions o organitzacions amb les quals podem col·laborar.

M) Les vetlles poden aprofitar-se per fer les xerrades i reflexions sobre temes que preocupin als pioners/es. Poden ser molt variades: des d'una festa a un joc de nit fins a un matx d'improvització o una xerrada.

Normalment és un bon context perquè els pioners/es expressin el que senten sobre els problemes de la seva edat o altres temes. El cap pot organitzar una dinàmica (joc de rol, judici...) per ajudar que els adolescents s'obrin més fàcilment al grup.

N) Els campaments són l'activitat culminant del curs o del trimestre i, en aquesta etapa poden ser molt diversos i s'obren moltes possibilitats. Es poden dividir en:

- Rutes: a ser possible organitzades pels propis Pioners/es ja que és una bona manera de conèixer diferents entorns, de treballar l'esforç i la presa de responsabilitats, etc. Poden tenir diferents objectius (senyalitzar un camí, arribar a un punt concret...), i es poden fer amb diversos mitjans de transport (a peu, en bicicleta, en autocar, en tren, a cavall, en barca...)

- Campaments estàtics: tenen moltes possibilitats. Es poden fer tallers, sortides, jocs de simulació... Si es comparteixen amb altres unitats els pioners/es es poden encarregar d'organitzar alguna activitat per a una unitat més petita. Són aconsellables els intercanvis amb altres agrupaments.

- Camps de treball: són campaments que tenen assignada una feina concreta a fer (reconstruir un edifici, netejar una ermita, repoblar un bosc, excavacions arqueològiques...). N'hi ha d'ofertats per la Generalitat o per ajuntaments de diferents ciutats. També es poden fer a través d'altres organitzacions.

Els joves solen estar molt predisposats a fer aquest tipus de feina i és una manera de desenvolupar una acció sobre l'entorn.

- Camps internacionals: són molt recomanables de realitzar amb els Pioners, segurament serà una experiència que no oblidaran mai. Els joves s'han d'encarregar de diferents tasques d'organització però els caps sempre han de supervisar els diferents passos ja que són complexos i delicats. Cada any Escoltes Catalans n'oferta uns quants que poden suposar una bona oportunitat.

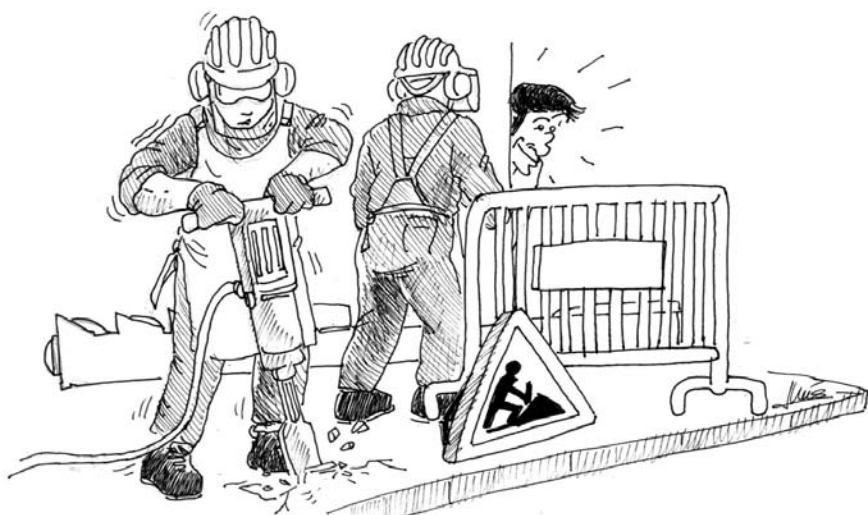

8. Motivació i ambientació

Cal recordar que per dur a terme una activitat o un projecte concret hi ha d'haver l'interès, per part de la unitat, de voler-lo realitzar i formar-ne part activa. Per tant, per aconseguir que l'activitat resulti satisfactòria, tant en el seu inici com en el seu desenvolupament, cal que siguin conscients d'allò que volen realitzar i estar motivats.

Per tal de crear un clima engrescador podem fer servir diverses estratègies, però una de les que ens semblen més importants és l'ambientació.

L'ambientació serà l'eix principal del centre d'interès, afavorirà la creació d'un clima de participació, i alhora despertarà l'interès del grup per portar a terme una activitat.

En el cas de la unitat de Pioners/es l'ambientació ha de ser el principal eix d'animació, ja que, per una banda, ajudarà a estimular els joves a participar i, per l'altra, servirà per treballar determinats objectius o activitats concretes. Hem de pensar però, que els pioners/es han de ser capaços de motivar-se per a l'activitat en si, no per factors o ambientacions externes a l'activitat. Potser caldria que parléssim d'animació, i uséssim amb certa prudència el recurs de l'ambientació.

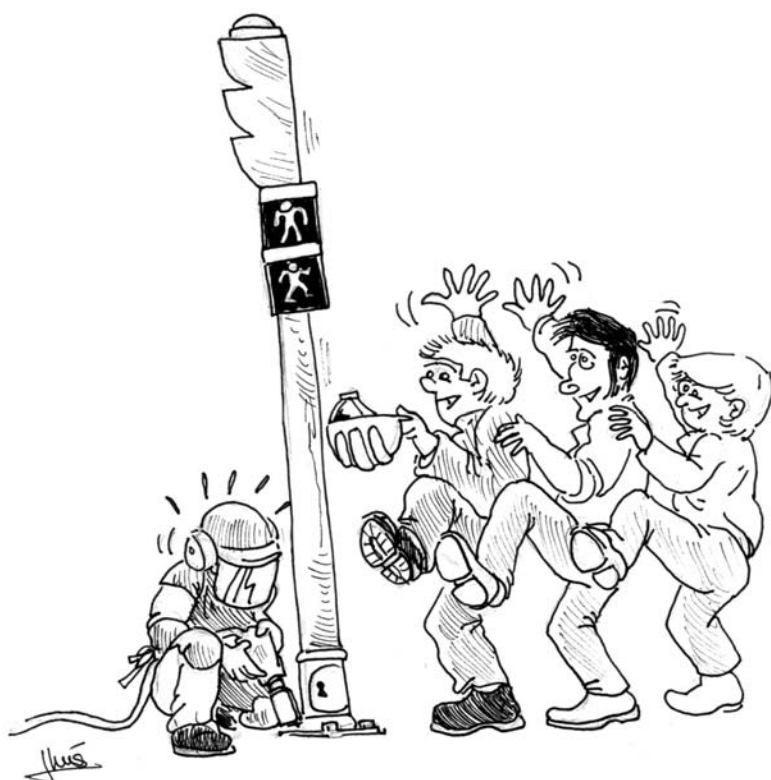
Una ambientació per a aquesta edat no significa fer grans muntatges; molt sovint la senzillesa i l'originalitat poden ser més adients i tenir més èxit. Amb tot, l'ambientació la fem servir com a fil conductor d'un projecte o "empresa" i per mantenir constantment l'interès dels Pioners/res.

La realització d'una ambientació ha d'ésser variada i diferent però tampoc cal fer-ne un recurs únic i constant. Al mateix temps, l'equip de caps ha de saber motivar la unitat perquè realitzi, a poc a poc i de forma esglaonada, l'ambientació.

9. Tradicions

Dins l'escoltisme s'han conservat tot un seguit de tradicions que s'han anat adaptant als temps, a les associacions, als agrupaments. Unes quantes les teniu detallades al mètode general i per tant són aplicables a l'etapa Pioners/res si l'agrupament o la unitat ho creu necessari. A part de totes aquestes tradicions que formen part del tarannà dels Escoltes,

creiem que és bo que cada unitat en tingui de pròpies, sense que necessàriament siguin les mateixes per a tots els caus o unitats de Pioners/es.

Tota tradició dins d'una unitat pot ser bona per reforçar la cohesió del grup, les ambientacions i algunes activitats sempre i quan no sigui res imposat o inamovible, és a dir, que siguin els mateixos Pioners/es que les pensin o que n'acceptin altres d'unitats anteriors.

Una tradició pot ser una cançó abans de començar una activitat concreta, una manera de despertar-se o d'anar a dormir, o fer alguna cosa abans de sentar-nos tots a menjar. Estem segurs que tots els agrupaments en major o menor grau tenen alguna d'aquestes tradicions o costums. Pensem també que les tradicions i costums no tenen perquè ser eternes, ni tampoc imposades. És important no tenir por a inventar i crear noves idees i tradicions, ans al contrari, recolzem la imaginació.

10. El paper de l'equip de caps

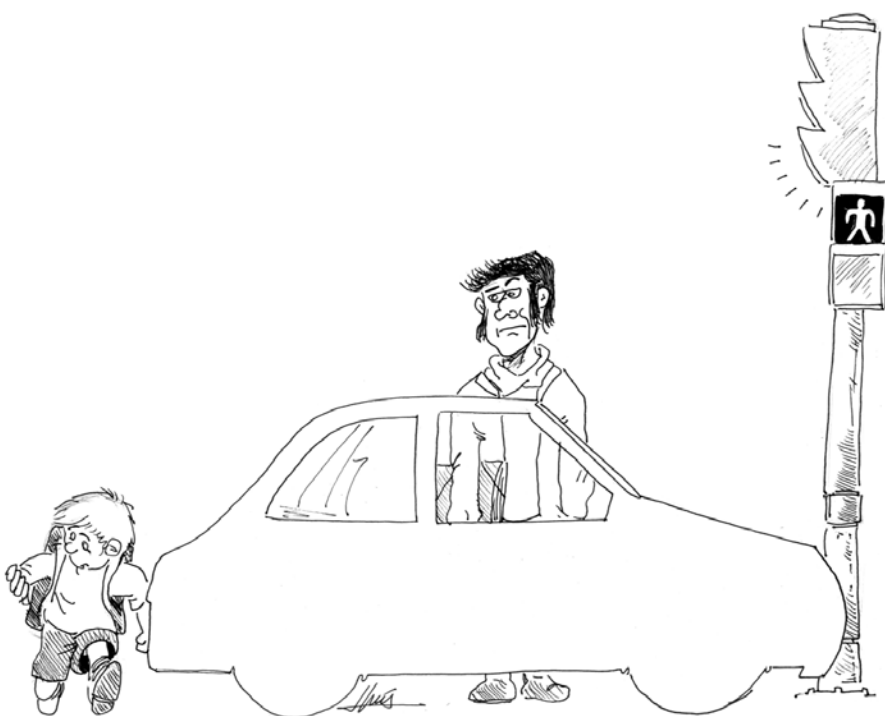
L'equip de caps, com qualsevol equip d'educadors, ha d'analitzar el grup, plantejar-se quins objectius educatius vol treballar durant el curs i planificar un programa que permeti assolir aquests objectius.

Cal recordar que l'objectiu principal de l'equip de caps, en aquesta etapa, és anar preparant la unitat per assumir un rodatge propi per si sola, i aconseguir així, al final d'aquest procés, que els mateixos Pioners/res portin a terme les iniciatives.

Podem deduir doncs, que el paper del cap en aquesta etapa és molt diferent que el la resta de les unitats; així doncs, definirem que el cap de Pioners/es assumeix el paper de **motivador..** L'actitud motivadora del cap s'ha de dirigir a engrescar la unitat, a provocar la participació de tots els membres i potenciar les seves iniciatives, per tal que aquest paper sigui assolit per ells mateixos; és a dir, deixar l'ús d'un procés evolutiu, que la mateixa unitat porti la iniciativa o decideixi què fer en cada moment (resolució de conflictes i problemes que puguin sorgir, decisió de projectes i activitats...).

El cap, però, no ha d'oblidar que és el responsable del grup —ha de tenir cura dels problemes que s'originin i els ha de solucionar, des d'un segon terme—, ha d'aconseguir assolir els objectius fixats..., possibilitant que la unitat sigui conscient de tot allò que ha assolit.

Podríem dir que el paper del cap ha de ser el de dinamitzador de la unitat, per tal que sigui el grup qui porti la iniciativa de les activitats, el protagonista del que passa, i pugui funcionar autònomament. És a dir, el cap adoptarà un paper secundari i passarà a ser un company més de la unitat. És important que no provoqui actituds massa dirigides perquè donaria peu a una manca d'iniciativa i preparació necessària per adquirir un nivell que els permeti desenvolupar-se correctament en l'etapa formativa de Clan. Abans però, el cap de Pioners/es de tercer any haurà informat i motivat els joves.

Un equip de caps no ha d'oblidar el seu paper de cotransmissor de les seves experiències, dels seus hàbits, dels valors i de la ideologia que promou Escoltes Catalans.

Malgrat que la unitat de Pioners/es és una etapa educativa, el cap hauria de fer un procés evolutiu, és a dir, passar de ser un cap pròpiament dit a ser un coordinador.

En definitiva doncs, valorem de forma positiva que els joves de l'etapa Pioners/es tinguin cada cop més responsabilitats per tal que el canvi a la unitat de Clan es faci d'una forma progressiva.

